

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

6. De modo natiuitatis, vtrum scilicet fueritnatus sine dolore matris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

dum rationem personalitatis aeternae, dupliciter teneri potest. Primo reduplicatiue, & tunc conceditur totum, ut ipse impertinens, quia antecedens non est nostrum, & est falsum, quia Christo conuenit esse filium hominis, non secundum rationem personalitatis aeternae, hoc est, non ex hoc quod est persona aeterna. Secundo, potest teneri specificatiue, & sic antecedens quidem est nostrum & verum, sed consequentia nihil ualeat, quia procedit secundum primum sensum. Constat enim, quod omnia persona sua siue humana, siue diuina conueniunt Christo secundum rationem personalitatis aeternae, si ly secundum, tenetur specificatiue. Christus enim secundum suam personam est hic homo, & filius hominis, ut patet.

¶ Ad quintum dubium de realitate filiationis temporalis in Christo, dicitur negando maiorem, quam oportet adde- re quod suppositum sit capax nouae filiationis realis: propter excellentiam siquidem personae Christi prouenit, quod non conseruat in eo filiationem realem. Nec oportet fingere intellectum cooperantem filiationem realem, sed ad filiationem rationis non fingitur, sed necessario concurrunt intellectus filiationis ad materitatem. Et cum dicitur, Si Maria genuisset purum hominem, &c. ergo, negat sequentia, quia in puro homine fuisse personam capax filiationis realis nouae: in Christo autem licet aequae accepit naturam a matre, non tamen est aequae subiectum filiationis, quia non est in Christo suppositum capax filiationis realis nouae, ob defectum subiecti, propter excellentiam suppositi: ut enim in litera dicitur, omnia requisita ad filiationem realem inueniuntur in Christo nato, excepto subiecto, quod quia persona est, & illa est Deus, ideo subiectum realem filiationis nouae esse non potest: cum quibus tamen tene, quod Christus refertur ad matrem reali relatione causati ad causam, & similis ad simile, & sic de alijs relationibus realibus, quae non immediate sunt in supposito subiectiue.

¶ In responsione ad vltimum nota duo, primo, quod de unitate specifica, & non de unitate numerali est sermo in litera dicente, In omnibus trahentibus nauem est una relatio, nam specificae diuersitati paternitatis & maternitatis, quia sunt diuersa ratione principia, contra ponitur unitas eadem ratione principantium tractum nauis. Et veritas est, quod multi trahentes nauem multis

ralis natiuitatis, quia oportet naturam humanam aliquantulum esse subiectam filiationi, sicut est aliter qualiter subiecta natiuitati, cum enim Aethiops de albus ratione daretis, oportet quod Aethiops deus sit albedinis subiectum. Natura autem humana nullo modo potest esse subiectum filiationis, quia haec relatio directe respicit personam.

AD SECUNDUM dicendum, quod filiationis aeternae non dependet a matre temporali: sed huic filiationi aeternae cointelligitur quidam respectus temporalis dependens a matre, secundum quam Christus dicitur filius matris.

AD TERTIUM dicendum, quod vnum, & ens se consequuntur, ut dicitur in 4. Met. * Et ideo sicut contingit, quod in vno extremo relatio sit quoddam ens, in alio autem non sit ens, sed ratio tantum (sicut de seibili & scientia Philo. dicit in 5. Met. *) ita etiam contingit quod ex parte vni extremi est vna relatio: ex parte autem alteri extremi sunt multae relationes. Sicut in hominibus ex parte parentum inuenitur duplex relatio, vna paternitatis, & alia maternitatis, quae sunt specie differetes, propter hoc quod alia ratione pater, & alia mater est generationis principium. Si vero essent plures eadem ratione, principium vnius actionis (puta cum multi simul trahunt nauem) in omnibus esset vna, & eadem relatio. Ex parte autem prolis, est vna sola filiationis ratio secundum rem, sed duplex secundum rationem, in quantum correspondet vtri que relationi parentum, secundum duos respectus intellectus. Et sic etiam quantum ad aliquid in Christo est vna tantum filiationis realis, quae respicit patrem aeternum: est tamen ibi alius respectus temporalis, qui respicit matrem temporalem.

ARTICVLVS VI.
Verum Christus fuerit natus sine dolore matris.

AD SEXTUM sic proceditur. Vt quod Christus non fuerit natus sine dolore matris, sicut. n. mors hominum subsecuta est ex peccato

primorum parentum (secundum illud Gen. 2. Quaeque die comederitis ex eo, morte moriemini) ita etiam dolorem partus secundum illud Gen. 3. In dolore paries filios: sed Christus mortem subire voluit, ergo videtur quod pari ratione eius partus esse debuerit cum dolore.

¶ 2. Præter finis proportionat principio: sed finis vitae Christi fuit cum dolore, secundum illud Isa. 53. Vere dolores nostros ipse tulit, ergo videtur quod etiam in sua natiuitate fuerit dolor partus.

¶ 3. Præter in libro de ortu Saluatoris narratur, quod ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerunt, quae videntur esse necessarii patienti propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ SED CONTRA est, quod Augustinus dicit in Sermone de Natiuitate, alloquens Virginem matrem. Nec in concupitione, inquit, iudicia es sine pudore, nec in partu inuenta es cum dolore.

RESPON. Dicendum, quod dolor patientis causatur ex apertione meatuum, per quos proles egreditur. Dicitur est autem supra, quod Christus est egressus ex clauo utero matris, & sic nulla violentia apertiois meatuum ibi fuit, & propter hoc, in illo partu nullus fuit dolor, sicut nec aliqua corruptio: sed fuit ibi maxima iucunditas, ex hoc, quod homo Deus est natus in mundum, secundum illud Isa. 35. Germinans germinabit sicut lilium, & exultabit letabunda & laudans.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod dolor partus consequitur in muliere commotionem virilem. Unde Gen. 3. postquam dictum est, In dolore paries, subdit, Et sub uiri potestate eris: sed sicut dicit Augustinus in sermone de Assumptione beate Virginis, ab hac sententia excipitur virgo mater Dei, quia sine peccati colluione & sine uirilium admittionis detrimento Christum suscepit, sine dolore genuit, & sine integritatis uiolatione, pudore uirginitatis integra permansit. Christus autem mortem suscepit spontanea uoluntate, ut pro nobis satisfaceret, non

tertium, aduerte quod Euangelista tres actus beate Virginis in partu dicit, scilicet peperit, inuoluit pannis, reclinauit in praesepio. Et ex primo quidem docet Iesum infantem per generalia membra, & non per os, aut quacumque aliam partem corporis materni egressum: parere naque est, pro naturalia generationis membra prolem edere. Ex secundo vero, quod ipsa mater suscepit nascentem ex se infantem: ex hoc enim quod ipsa extremos actus, scilicet parere & inuolueri, exercuisse dicitur, sicut excluditur obstetricum obsequium

actionibus, vnum passiuum nauis tractum inferunt: quilibet enim sua propria actione concurrat. Et propterea multis relationibus solo modo differentibus referuntur ad nauem, quae trahitur: quilibet enim sua propria relatione consequente ad propriam actionem referatur, quantum nauis, quia vno numero motu trahitur, vna relatione numero ad omnes trahentes referatur. Nota secundo, quod filiationis singulorum hominum dicitur vna secundum rem, & duplex secundum rationem, secundum duos respectus intellectus: in hoc sensu, quod sicut albedo vna secundum rem est multiplex secundum rationem, puta ut visibilis, ut terminata alterationis, ut extremitas perspicui, &c. ita filiationis Socratis est vna res respectu, & multiplex secundum multas rationes respectus, ita quod intellectus non facit in illa filiatione respectum ad patientem aut ad matrem, sed facit distinctionem rationis in illo uno respectu secundum rem, dum intelligit illi uterque det partem, & iterum respondet matri.

¶ In hoc sensu, quod sicut albedo vna secundum rem est multiplex secundum rationem, puta ut visibilis, ut terminata alterationis, ut extremitas perspicui, &c. ita filiationis Socratis est vna res respectu, & multiplex secundum multas rationes respectus, ita quod intellectus non facit in illa filiatione respectum ad patientem aut ad matrem, sed facit distinctionem rationis in illo uno respectu secundum rem, dum intelligit illi uterque det partem, & iterum respondet matri.

¶ In corpore duae sunt conclusiones, prima est, Christus est natus sine dolore matris, probatur, Christus est egressus ex clauo utero matris, ergo nulla apertiois meatuum ibi fuit, ergo in illo partu nullus fuit dolor. Prima consequentia patet, secunda vero probatur, quia dolor patientis causatur ex apertione meatuum, per quos proles egreditur. Et confirmatur conclusio, quia ibi nulla fuit corruptio. Secunda conclusio est, in illo partu fuit maxima iucunditas. Probatur dupliciter, primo ratione, quia homo Deus est natus in mundo, secundum auctoritatem Isa. 35. oia clara sunt.

¶ In responsione ad tertium, aduerte quod Euangelista tres actus beate Virginis in partu dicit, scilicet peperit, inuoluit pannis, reclinauit in praesepio. Et ex primo quidem docet Iesum infantem per generalia membra, & non per os, aut quacumque aliam partem corporis materni egressum: parere naque est, pro naturalia generationis membra prolem edere. Ex secundo vero, quod ipsa mater suscepit nascentem ex se infantem: ex hoc enim quod ipsa extremos actus, scilicet parere & inuolueri, exercuisse dicitur, sicut excluditur obstetricum obsequium

¶ In corpore duae sunt conclusiones, prima est, Christus est natus sine dolore matris, probatur, Christus est egressus ex clauo utero matris, ergo nulla apertiois meatuum ibi fuit, ergo in illo partu nullus fuit dolor. Prima consequentia patet, secunda vero probatur, quia dolor patientis causatur ex apertione meatuum, per quos proles egreditur. Et confirmatur conclusio, quia ibi nulla fuit corruptio. Secunda conclusio est, in illo partu fuit maxima iucunditas. Probatur dupliciter, primo ratione, quia homo Deus est natus in mundo, secundum auctoritatem Isa. 35. oia clara sunt.

¶ In responsione ad tertium, aduerte quod Euangelista tres actus beate Virginis in partu dicit, scilicet peperit, inuoluit pannis, reclinauit in praesepio. Et ex primo quidem docet Iesum infantem per generalia membra, & non per os, aut quacumque aliam partem corporis materni egressum: parere naque est, pro naturalia generationis membra prolem edere. Ex secundo vero, quod ipsa mater suscepit nascentem ex se infantem: ex hoc enim quod ipsa extremos actus, scilicet parere & inuolueri, exercuisse dicitur, sicut excluditur obstetricum obsequium

¶ In corpore duae sunt conclusiones, prima est, Christus est natus sine dolore matris, probatur, Christus est egressus ex clauo utero matris, ergo nulla apertiois meatuum ibi fuit, ergo in illo partu nullus fuit dolor. Prima consequentia patet, secunda vero probatur, quia dolor patientis causatur ex apertione meatuum, per quos proles egreditur. Et confirmatur conclusio, quia ibi nulla fuit corruptio. Secunda conclusio est, in illo partu fuit maxima iucunditas. Probatur dupliciter, primo ratione, quia homo Deus est natus in mundo, secundum auctoritatem Isa. 35. oia clara sunt.

¶ In responsione ad tertium, aduerte quod Euangelista tres actus beate Virginis in partu dicit, scilicet peperit, inuoluit pannis, reclinauit in praesepio. Et ex primo quidem docet Iesum infantem per generalia membra, & non per os, aut quacumque aliam partem corporis materni egressum: parere naque est, pro naturalia generationis membra prolem edere. Ex secundo vero, quod ipsa mater suscepit nascentem ex se infantem: ex hoc enim quod ipsa extremos actus, scilicet parere & inuolueri, exercuisse dicitur, sicut excluditur obstetricum obsequium

¶ In corpore duae sunt conclusiones, prima est, Christus est natus sine dolore matris, probatur, Christus est egressus ex clauo utero matris, ergo nulla apertiois meatuum ibi fuit, ergo in illo partu nullus fuit dolor. Prima consequentia patet, secunda vero probatur, quia dolor patientis causatur ex apertione meatuum, per quos proles egreditur. Et confirmatur conclusio, quia ibi nulla fuit corruptio. Secunda conclusio est, in illo partu fuit maxima iucunditas. Probatur dupliciter, primo ratione, quia homo Deus est natus in mundo, secundum auctoritatem Isa. 35. oia clara sunt.

¶ In responsione ad tertium, aduerte quod Euangelista tres actus beate Virginis in partu dicit, scilicet peperit, inuoluit pannis, reclinauit in praesepio. Et ex primo quidem docet Iesum infantem per generalia membra, & non per os, aut quacumque aliam partem corporis materni egressum: parere naque est, pro naturalia generationis membra prolem edere. Ex secundo vero, quod ipsa mater suscepit nascentem ex se infantem: ex hoc enim quod ipsa extremos actus, scilicet parere & inuolueri, exercuisse dicitur, sicut excluditur obstetricum obsequium

¶ In corpore duae sunt conclusiones, prima est, Christus est natus sine dolore matris, probatur, Christus est egressus ex clauo utero matris, ergo nulla apertiois meatuum ibi fuit, ergo in illo partu nullus fuit dolor. Prima consequentia patet, secunda vero probatur, quia dolor patientis causatur ex apertione meatuum, per quos proles egreditur. Et confirmatur conclusio, quia ibi nulla fuit corruptio. Secunda conclusio est, in illo partu fuit maxima iucunditas. Probatur dupliciter, primo ratione, quia homo Deus est natus in mundo, secundum auctoritatem Isa. 35. oia clara sunt.

¶ In responsione ad tertium, aduerte quod Euangelista tres actus beate Virginis in partu dicit, scilicet peperit, inuoluit pannis, reclinauit in praesepio. Et ex primo quidem docet Iesum infantem per generalia membra, & non per os, aut quacumque aliam partem corporis materni egressum: parere naque est, pro naturalia generationis membra prolem edere. Ex secundo vero, quod ipsa mater suscepit nascentem ex se infantem: ex hoc enim quod ipsa extremos actus, scilicet parere & inuolueri, exercuisse dicitur, sicut excluditur obstetricum obsequium

¶ In corpore duae sunt conclusiones, prima est, Christus est natus sine dolore matris, probatur, Christus est egressus ex clauo utero matris, ergo nulla apertiois meatuum ibi fuit, ergo in illo partu nullus fuit dolor. Prima consequentia patet, secunda vero probatur, quia dolor patientis causatur ex apertione meatuum, per quos proles egreditur. Et confirmatur conclusio, quia ibi nulla fuit corruptio. Secunda conclusio est, in illo partu fuit maxima iucunditas. Probatur dupliciter, primo ratione, quia homo Deus est natus in mundo, secundum auctoritatem Isa. 35. oia clara sunt.

¶ In responsione ad tertium, aduerte quod Euangelista tres actus beate Virginis in partu dicit, scilicet peperit, inuoluit pannis, reclinauit in praesepio. Et ex primo quidem docet Iesum infantem per generalia membra, & non per os, aut quacumque aliam partem corporis materni egressum: parere naque est, pro naturalia generationis membra prolem edere. Ex secundo vero, quod ipsa mater suscepit nascentem ex se infantem: ex hoc enim quod ipsa extremos actus, scilicet parere & inuolueri, exercuisse dicitur, sicut excluditur obstetricum obsequium

¶ In corpore duae sunt conclusiones, prima est, Christus est natus sine dolore matris, probatur, Christus est egressus ex clauo utero matris, ergo nulla apertiois meatuum ibi fuit, ergo in illo partu nullus fuit dolor. Prima consequentia patet, secunda vero probatur, quia dolor patientis causatur ex apertione meatuum, per quos proles egreditur. Et confirmatur conclusio, quia ibi nulla fuit corruptio. Secunda conclusio est, in illo partu fuit maxima iucunditas. Probatur dupliciter, primo ratione, quia homo Deus est natus in mundo, secundum auctoritatem Isa. 35. oia clara sunt.

¶ In responsione ad tertium, aduerte quod Euangelista tres actus beate Virginis in partu dicit, scilicet peperit, inuoluit pannis, reclinauit in praesepio. Et ex primo quidem docet Iesum infantem per generalia membra, & non per os, aut quacumque aliam partem corporis materni egressum: parere naque est, pro naturalia generationis membra prolem edere. Ex secundo vero, quod ipsa mater suscepit nascentem ex se infantem: ex hoc enim quod ipsa extremos actus, scilicet parere & inuolueri, exercuisse dicitur, sicut excluditur obstetricum obsequium

¶ In corpore duae sunt conclusiones, prima est, Christus est natus sine dolore matris, probatur, Christus est egressus ex clauo utero matris, ergo nulla apertiois meatuum ibi fuit, ergo in illo partu nullus fuit dolor. Prima consequentia patet, secunda vero probatur, quia dolor patientis causatur ex apertione meatuum, per quos proles egreditur. Et confirmatur conclusio, quia ibi nulla fuit corruptio. Secunda conclusio est, in illo partu fuit maxima iucunditas. Probatur dupliciter, primo ratione, quia homo Deus est natus in mundo, secundum auctoritatem Isa. 35. oia clara sunt.

¶ In responsione ad tertium, aduerte quod Euangelista tres actus beate Virginis in partu dicit, scilicet peperit, inuoluit pannis, reclinauit in praesepio. Et ex primo quidem docet Iesum infantem per generalia membra, & non per os, aut quacumque aliam partem corporis materni egressum: parere naque est, pro naturalia generationis membra prolem edere. Ex secundo vero, quod ipsa mater suscepit nascentem ex se infantem: ex hoc enim quod ipsa extremos actus, scilicet parere & inuolueri, exercuisse dicitur, sicut excluditur obstetricum obsequium

¶ In corpore duae sunt conclusiones, prima est, Christus est natus sine dolore matris, probatur, Christus est egressus ex clauo utero matris, ergo nulla apertiois meatuum ibi fuit, ergo in illo partu nullus fuit dolor. Prima consequentia patet, secunda vero probatur, quia dolor patientis causatur ex apertione meatuum, per quos proles egreditur. Et confirmatur conclusio, quia ibi nulla fuit corruptio. Secunda conclusio est, in illo partu fuit maxima iucunditas. Probatur dupliciter, primo ratione, quia homo Deus est natus in mundo, secundum auctoritatem Isa. 35. oia clara sunt.

¶ In responsione ad tertium, aduerte quod Euangelista tres actus beate Virginis in partu dicit, scilicet peperit, inuoluit pannis, reclinauit in praesepio. Et ex primo quidem docet Iesum infantem per generalia membra, & non per os, aut quacumque aliam partem corporis materni egressum: parere naque est, pro naturalia generationis membra prolem edere. Ex secundo vero, quod ipsa mater suscepit nascentem ex se infantem: ex hoc enim quod ipsa extremos actus, scilicet parere & inuolueri, exercuisse dicitur, sicut excluditur obstetricum obsequium

¶ In corpore duae sunt conclusiones, prima est, Christus est natus sine dolore matris, probatur, Christus est egressus ex clauo utero matris, ergo nulla apertiois meatuum ibi fuit, ergo in illo partu nullus fuit dolor. Prima consequentia patet, secunda vero probatur, quia dolor patientis causatur ex apertione meatuum, per quos proles egreditur. Et confirmatur conclusio, quia ibi nulla fuit corruptio. Secunda conclusio est, in illo partu fuit maxima iucunditas. Probatur dupliciter, primo ratione, quia homo Deus est natus in mundo, secundum auctoritatem Isa. 35. oia clara sunt.

¶ In responsione ad tertium, aduerte quod Euangelista tres actus beate Virginis in partu dicit, scilicet peperit, inuoluit pannis, reclinauit in praesepio. Et ex primo quidem docet Iesum infantem per generalia membra, & non per os, aut quacumque aliam partem corporis materni egressum: parere naque est, pro naturalia generationis membra prolem edere. Ex secundo vero, quod ipsa mater suscepit nascentem ex se infantem: ex hoc enim quod ipsa extremos actus, scilicet parere & inuolueri, exercuisse dicitur, sicut excluditur obstetricum obsequium

¶ In corpore duae sunt conclusiones, prima est, Christus est natus sine dolore matris, probatur, Christus est egressus ex clauo utero matris, ergo nulla apertiois meatuum ibi fuit, ergo in illo partu nullus fuit dolor. Prima consequentia patet, secunda vero probatur, quia dolor patientis causatur ex apertione meatuum, per quos proles egreditur. Et confirmatur conclusio, quia ibi nulla fuit corruptio. Secunda conclusio est, in illo partu fuit maxima iucunditas. Probatur dupliciter, primo ratione, quia homo Deus est natus in mundo, secundum auctoritatem Isa. 35. oia clara sunt.

¶ In responsione ad tertium, aduerte quod Euangelista tres actus beate Virginis in partu dicit, scilicet peperit, inuoluit pannis, reclinauit in praesepio. Et ex primo quidem docet Iesum infantem per generalia membra, & non per os, aut quacumque aliam partem corporis materni egressum: parere naque est, pro naturalia generationis membra prolem edere. Ex secundo vero, quod ipsa mater suscepit nascentem ex se infantem: ex hoc enim quod ipsa extremos actus, scilicet parere & inuolueri, exercuisse dicitur, sicut excluditur obstetricum obsequium

lib. 4. tex. 3. tom. 3.

lib. 5. Met. 2. 2o. to. 3.

2. 2. q. 6. 164. ar. 2. ad 3.

In sermo...

Super...

Tulius...

4. 4. p...

sequitur ad matris solatia, ita, excludit ad prolis susceptione, & reliquos actus intermedios ut sunt ablutio, & alia quae solent fieri. Rationabile autem est, ut mirabilem partum angelica ministeria fuerint, ita ut Angelorum ministerio natus filius, quam parens mater omnia, quae etiam in ista innocentie oportuna fuissent, quae non ex peccato, sed ex natura sunt, habuerit, quamvis alio modo puta, absque abluione, munditione, & quamvis a ratione remotum non fuerit mater ipsa educta ab Angelis, omnino perfectior. Primum tamen rationabilis videtur, ut & manus virginis ad huiusmodi obsecrationes seruariet immunes, & mens ipsius ad tanti gaudii fructus magis unita esset, & citius omnia expedirent, & Ioseph fides tam cito, tam munde, tam expedite cerneret, & matrem euacuatum & infamem editum, impletum esse experiretur, quia quod in ea natum est, de Spiritu sancto est, & cum expedita matre adoraret natum mundi dominum. Et licet publica miracula ab infante fieri non deberent, ne phantasma putaretur illius humanitatis, secreta tamen quae ab hac suspitione aliena sunt, non dedecet ipsum effuisse ad Virginis matris obsequia, ut suavis sit semper omnium dispositio a diuina procedens sapientia.

Super Quaestiois trigesima quinta Articulum sextum.
Titulus clarus.
In corpore vna conclusio. Christus in Bethleem nasci uoluit. Probaturque dupliciter, primo ad literam, secundo mystice.
Aduerte hic, quod Anctor reddit rationem ex parte loci uoluit, quare Christus uoluerit nasci ibi, quae ratio est ratio, quare propheta fecerit se ibi nasciturum, & prope-

quasi ex necessitate illius suae, quae ipse mortis debitor non erat.
AD SECUNDUM dicendum, quod sicut Christus moriendo destruxit mortem nostram, ita suo dolore nos a doloribus liberauit: & ideo mori uoluit cum dolore, sed dolor patientis matris non perinebat ad Christum, qui pro peccatis nostris satisfacere ueniebat. & ideo non oportuit, quod mater eius pareret cum dolore.

AD TERTIUM dicendum, quod Luc. 2. dicitur, quod beata Virgo ipsum puerum, quem pepererat, pannis inuoluit, & posuit in praesepio. Et ex hoc ostenditur narratio illius libri, quae est apocryphus, esse falsa. Unde Hieronymus dicit contra Eluidium: Nulla ibi obstetrix, nulla muliercularum sedulitas intercessit: & mater & obstetrix fuit. Pannis, inquit, inuoluit infantem, & posuit in praesepio: quae sententia apocryphorum deliramenta conuincit.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Christus debuerit in Bethleem nasci.

AD SEPTIMUM sic proceditur. Vt quod Christus non debuerit in Bethleem nasci. Dicitur enim Isa. 2. De Sion exiit lex, & uerbum Domini de Hierusalem: sed Christus est uere uerbum Dei. ergo de Hierusalem debuit prodire in mundum.
¶ 2. Praet. Matth. 2. dicitur scriptum esse de Christo, quod Nazarenus uocabitur, quod sumitur ex eo quod scribitur Isa. 11. Flos de radice eius ascendet. Nazareth enim flos interpretatur: sed maxime aliquis denominatur a loco suae natiuitatis. ergo uere quod in Nazareth nasci debuerit, ubi etiam fuit conceptus & nutritus.

¶ 3. Praet. Ad hoc dominus natus est in mundo, ut ueritatis fidem annuntiaret, secundum illud Ioan. 18. In hoc natus sum, & ad hoc ueni in mundum, ut testimonium perhibeam ueritati: sed hoc facilius fieri potuisset, si natus fuisset in ciuitate Romana, quae tunc dominatum orbis habebat. Unde & Paulus Romanis scribens dicit Roman. 1. Fides uestra annuntiatur in uniuerso mundo. ergo uidetur, quod non debuerit in Bethleem nasci.

SED CONTRA sumitur, quod dicitur Michae. 5. Et tu Bethleem Ephrata, paruulus es in millibus Iuda. ex te mihi egredietur, qui sit dominator in Israel.

RESPON. Dicendum, quod Christus in Bethleem nasci uoluit duplici ratione. Primo quidem, quia factus est ex semine Dauid secundum carnem, ut dicitur Roma. 1. Cui etiam facta fuerat repromissio specialis de Christo, secundum illud 2. Reg. 23. Dixit uir cui constitutum est de Christo Dei Iacob. & ideo in Bethleem, de qua natus fuit Dauid, nasci uoluit, ut ex ipso loco natiuitatis, promissio ei facta impleta ostenderetur, & hoc designat Euangelista dicens, Eo quod esset de domo & familia Dauid. Secundo, quia (ut Gregorius dicit in Hom. 2.) Bethleem domus panis interpretatur. Ipse autem Christus est qui ait, Ego sum panis uiuus, qui de caelo descendit.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod sicut Dauid in Bethleem natus est, ita et Hierusalem elegit, ut in ea sedem regni constitueret, & templum Dei ibi edificaret, & sic Hierusalem elegit, ut esset ciuitas simul regalis & sacerdotalis. Sacerdotium autem Christi & eius regnum, praecipue consummatum est in eius passione: & ideo conuenienter Bethleem elegit natiuitati, Hierusalem uero passioni. Similiter et per hoc hominum gloria consummatum, qui gloriantur de hoc, quod ex ciuitatibus nobilibus originem ducunt, in quibus etiam praecipue uolunt honorari. Christus autem e conuerso, in ciuitate ignobili nasci uoluit, & in ciuitate nobili pati opprobrium.

AD SECUNDUM dicendum, quod Christus florere uoluit secundum uirtuosam conuersationem, non secundum carnis originem. & ideo in ciuitate Nazareth educari uoluit & nuttiri, in Bethleem autem uoluit quasi peregre nasci: quia, ut Gregorius dicit, per humanitatem quam assumpsit, quasi in alieno nascebatur: non secundum potestatem, sed secundum naturam. Et etiam (ut Beda dicit) in diuersorio loco egebat, ut nobis multas mansiones in domo Patris sui praepararet.

AD TERTIUM dicendum, quod sicut dicitur in quodam sermone Ephesini concilij, Si maximam Romanam elegerit ciuitatem, propter potentiam ciuitatis, mutationem orbis terrarum putarent, si filius fuisset Imperatoris, potestati uilitate ascriberetur: sed ut diuinitas cognoscere orbem transformasse terrarum, pauperum lam elegit matrem, & pauperiore pariam. Elegit autem Deus infirma mundi, ut confundat fortia, sicut dicitur 1. ad Corinth. 1. Et ideo, ut suam potestatem magis

rea non afferret in litera ratio ex parte prophetae implenda.

In responsione ad secundum, nota quod ad literam ideo in diuersorio nasci elegit Christus, ut sacramentum uirginis parus occultum absque matris con sanguinearumque nota maneret. Si enim in ciuitate peperisset, oportuisset obstetricem uocare & con sanguineas, & sic aut uirginitas matris fuisset manifestata, aut reprehensa mater fuisset, quod non uocasset, immo sorores eius obstetricem et ad inuitam matrem conuocassent.

Nec obstat quod in Bethleem natus dicitur, quoniam Bethleem appellatione uenit etiam suburbana domus. In cuius signum Herodes audito quod in Bethleem nasceretur, iussit occidi in Bethleem, & in omnibus finibus eius infantes, intelligens per locum natiuitatis Christi, totum infra fines Bethleem. Sicut ergo omnia diuina disposuit sapientia, dum nasci in diuersorio elegit, nullius cura uel incuria censorem haberet, ubi & a Magis adorandus erat absque arbitris ciuibus, scilicet admirantibus eorum ingressum, absque indice in domum Ioseph, propter quod diuersorium hoc, non intra ciuitatem, sed extra uidetur fuisse, ut ipsum diuersorium nomen sonat, nam si intus fuisset, potuissent Herodi testificari multi, quia Magi in Bethleem ingressi essent &c. sed ubi per uiam in diuersoria domo celebrata est adoratio, latuit ipsa adoratio.

In responsione ad tertium, nota quod ipse Christus Romae caput Ecclesiae suae stauit, non solum ratione communi, quia facta Apostolorum sunt facta Christi, iuxta illud, sine me nihil potestis facere, sed quia uolenti Petro ex Roma recedere, sicut olim ex Antiochia recesserat, ipse Christus obuiauit.

Homil. 8. in euang. non apud a pri.

Homil. 8. in euang. non recedente a pri.

Capitu. 2. in Luc. super illud. Et reclinauit eum in praesepio, est cap. 5. secundum ordinem Bedae. 2.